

Sluizenroute Routebeschrijving

Korte route

Leespunt 1: MuseumgoudA, Achter de Kerk 14

(genummerde objecten in de route zijn op kaart weergegeven; de in **rood** genummerde objecten worden in het Bronnenboek nader beschreven)

We starten de fietsroute bij het MuseumgoudA, het Catharina Gasthuis, Achter de kerk 14. U kunt zich in de tuin van het museum sfeervol oriënteren op de route.

Vanaf Achter de Kerk komt u via de Torenstraat, vervolgens voorlangs het gebouw 'De Zon', en linksaf via de Hoornbrug, op de Haven.

We fietsen over de Westhaven met het verkeer mee richting Hollandsche IJssel en passeren de St. Jansbrug, de Noodgodsbrug en de Uiterste Brug. Bij het Tolhuis gaan we, voor de stoplichten, rechtsaf. U bent nu op de Veerstal, het raakvlak van Gouda met de Hollandsche IJssel. Bij de Mallegatsluis is het volgende leespunt. U kunt het best de fiets even neerzetten en wandelend dit IJselfront verkennen.

In de inleidende tekst hebt u al het een en ander gelezen over het belang van de **Hollandsche IJssel (1)**, en de **Gouwe (2)** voor de ontwikkeling van het gebied Midden-Holland en van de stad Gouda in het bijzonder. De route begint en eindigt in het meest monumentale deel van Gouda, tussen de Sint Janskerk en MuseumgoudA. Het hier gelegen grachtje was ooit, voordat in de 13^e eeuw de Haven werd gegraven, een deel van het riviertje de Gouwe. Het grachtje sluit verderop, onder de bebouwing van de Dubbelebuurt door, aan op het water van de Haven.

In een binnenbocht van dit riviertje werd in de 12^e eeuw een versterking opgeworpen, een zogenaamde **Motte (3)**. Een dergelijke Motte is nog in Leiden te zien. Om de Motte heen ligt een grachtje dat nu onder het museum doorloopt.

In de Haven op de St. Jansbrug heeft u een goed uitzicht op de unieke **Donkere Sluis (4)**. Het is een van de oudste sluisen van ons land. Door deze sluis konden de schepen worden 'geschut'. Maar ook, en dat is bijzonder, kon met behulp van deze sluis het water in de grachten worden geschoond. Dat werd het 'schuren' van de grachten genoemd. Het schuren was nodig, omdat het grachtwater als drinkwater werd gebruikt en ook bedrijfsmatig werd toegepast, zoals bij de productie van bier.

Het schuren ging als volgt. Bij vloed in de IJssel liet men de Haven vollopen. Bij de Donkere Sluis werd die watermassa periodiek in één keer in de Gouwe gestort. Dit is mogelijk door de bijzondere constructie van deze sluis. Het water kolkte daarna met grote kracht door een netwerk van grachten, grachtjes en riolen. Door telkens sluisjes of andere kleine openingen, de zogenaamde 'rinketten', te openen of te sluiten kwam het water in alle hoeken en gaten, tot de hele stad was schoongespoeld. Aan de andere zijde

van de St. Jansbrug ziet u op de kade van de Oosthaven een soort parkeermeter, wit geschilderd. Dit is een dergelijk **rinket (5)**, waarmee een schuif in de kademuur wordt bediend. U ziet nog het gat in de kademuur. Zo waren er dus vele. Door die schuif omhoog te draaien kon het water ook de riolen onder de huizen aan de Haven schoonspoelen, in de richting van de Peperstraat en de Spieringstraat. Het grachtwater, inclusief het vuil, werd op de singels geloosd en na het openen van de spuien in de Mallegatsluis en de Hanepraai uiteindelijk naar de Gouwe afgevoerd. Het systeem werkte als een gigantische wc met de Haven als stortbak.

Alle bruggen over de Haven en de Gouwe waren tot 1935 draaibruggen of, zoals de **Uiterste brug (6)** uit 1869, een basculebrug met zichtbare tandwielen. Op de Uiterste brug ziet u in de richting van de Sint Janskerk een van de mooiste stadsgezichten van Nederland. In de andere richting ziet u de **Havensluis (7)**. Deze sluis werd in 1615 gebouwd. Naast deze sluis liggen het **Tolhuis (8)** en de **Sluiswachterwoning (9)**. Tot 1953 stond de Haven in open verbinding met de IJssel. Daarna werd de Nieuwe Veestal aangelegd, een verkeersweg langs de IJssel, waarmee de Haven van de rivier werd afgesneden.

De gemeente Gouda heeft het voornemen om de Haven weer een open verbinding te geven met de Hollandsche IJssel, om daarmee de vaarverbinding door de binnenstad weer te herstellen. Ook het unieke 'schuren' van de grachten kan dan weer hersteld worden. Vooruitlopend op het herstel van de vaarroute zijn er houten steigers in de Haven aangebracht om nu al het aanleggen van schepen mogelijk te maken.